

Amaliy dasturlar paketi kursini o'qitish asosida talabaning shaxsiy kompetentligini rivojlantiruvchi dasturiy mahsulotlar

Программные продукты, развивающие личностную компетентность студента на основе обучения практическому курсу комплекса программ

Software products that develop the personal competence of the student based on the training of the practical software package course

Umirov Boboyor
Baxtiyor o'g'li¹

1.- O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti, Samarqand, O'zbekiston.

Annotatsiya. Maqolada amaliy dasturlar paketi dasturlari orqali talabalarning shaxsiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari yoritilgan. Bunda talabalarni shaxsiy kompetentligini rivojlantiruvchi platforma ishlab chiqilgan bo'lib uning ahamiyati, foydalanish shartlari ko'rsatilib o'tilgan.

Kalit so'zlar: amaliy dasturlar paketi, shaxsiy kompetentlik, dasturiy vositalar, platforma, informatika, axborot-kommunikativ kompetentlik.

Abstract. The article describes the theoretical foundations of the development of personal competence of students through the programs of the application package. A platform for developing students' personal competence has been developed and its importance and terms of use have been shown.

Key words: package of practical programs, personal competence, software tools, platform, informatics, information-communicative competence.

Аннотация. В статье описаны теоретические основы развития личностной компетентности студентов посредством программ прикладного пакета. Разработана платформа развития личностной компетентности студентов, показаны ее важность и условия использования.

Ключевые слова: пакет практических программ, личностная компетентность, программные средства, платформа, информатика, информационно-коммуникативная компетентность.

Kirish. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida, "sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonoviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash" vazifa sifatida belgilab berildi. Bu borada "Amaliy dasturlar paketi" kursi mazmunini informatika ta'limining barcha yo'nalish talabalarining kasbiy faoliyatiga bog'liq kompyuter amaliy dasturlarini kiritish orqali takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi [1, 4-b].

Tadqiqot metodologiya. Multimedia mahsuloti o'zi nima? Bu hujjatli filmga juda o'xshash, faqat kompyuterda mavjud mahsulot. Bu yerda musiqa, rang effektlari, harakat (animatsiya), ovoz bor. Multimedia mahsulotida asosiy narsa nima? Bu – ssenariy. Bu talabadan bir vaqtning o'zida ham o'qituvchi, ham ssenarist, ham rejissyor, ham rassom, ham operator bo'lishini talab etadi. Faqatgina o'z mavzusini o'ylab topish emas, balki uni kompyuter ekrani maydoniga mos ravishda qismlarga bo'lib taqdim etishni ham o'rganishi kerak. Talaba har bir kadr bezagi va ularning o'zaro aloqasini o'ylab topishi lozim. Alohida slaydlar, fragmentlar, ma'lumotlar bazalari yaratish bo'yicha oldindan tayyorgarlik talab qilinadi. Faqat shundan keyingina avvaldan tayyorlangan barcha fragmentlarni birlashtirish kirishish mumkin. Kompyuterdagi ensiklopediyalar, elektron

Umirov Boboyor
Baxtiyor o'g'li
O'zbekiston-
Finlandiya
pedagogika
instituti,
boshlang'ich ta'lim
kafedrası, Assistant
o'qituvchisi
boboyor140892@gmail.com

darsliklar, dam olish va bilim olish uchun zarur dasturlar va boshqalar haqida gap ketganda hozirgi vaqtda asosan multimedia mahsuloti yaratishga katta e'tibor qaratilmoqda [2, 9-b].

Multimedia:

birinchidan, foydalanuvchiga albatta interfaollikni taqdim etadigan, ya'ni inson va kompyuter o'rtasida buyruqlar va ma'lumotlar almashinuvini ta'minlab, dialog muhitini yaratadigan dasturiy mahsulot;

ikkinchidan, turli video va audio effektlar ishlatiladigan muhit obyekti. U foydalanuvchiga u yoki bu senariyni tanlash imkonini beruvchi videofilmga juda o'xshash bo'ladi. Multimedia mahsuloti – tarkibiga musiqa taralishi, videokliplar, animatsiya, rasmlar va slaydlar galereyasi, turli ma'lumotlar bazalari va boshqalar kirishi mumkin bo'lgan interfaol, kompyuterda ishlangan mahsulot [38, 640-b.].

So'nggi yillarda multimedia mahsulotlari juda ommalashdi. Ularning ishlatilishi har doim ham bir xil emas. Turli multimedia mahsulotlarining o'ziga xos xususiyatlari mavjud. Bular:

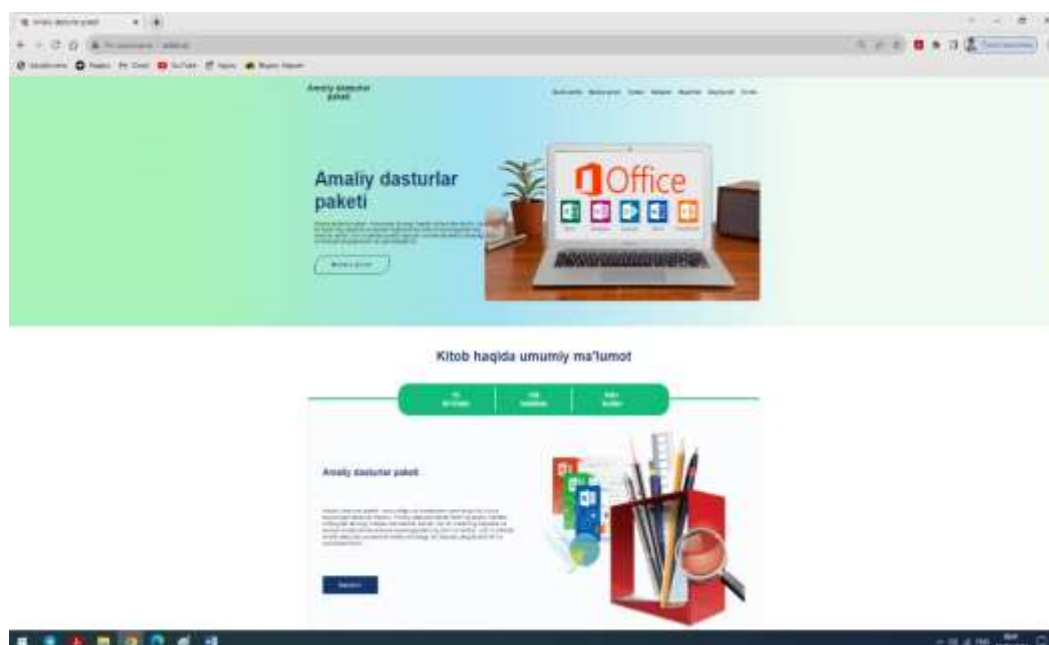
- berilayotgan materialning zarurati va ishonchliligi;
- berilayotgan grafik materialning sifati;
- ovoz jo'rli (matn, musiqiy bezak va b.);
- videomaterial mavjudligi va ularning sifati;
- interfaollik imkoniyatlari (turli yo'nalishlarda ko'rish, materialni chuqur o'rganish, chop etish imkoniyati va boshqalar);
- do'stona interfeys [1, 4-b.].

Har bir tayyor multimedia mahsuloti ham ushbu talablarga javob beravermaydi, qolaversa, talabning shaxsiy qiziqishlari o'qituvchilar tomonidan taklif qilingan yo'nalishdan farq qilishi mumkin. Bu holatda talaba o'zi tanlagan mavzuni ochib beradigan, o'z imkoniyatidan kelib chiqqan holda foydalanib dasturiy mahsulot ishlab chiqishi mumkin.

Tadqiqotchi va olimlar "bizda madaniyat, san'at, ishlab chiqarish, turizm va dasturiy ta'minotdan foydalanish malakasi mavjud ekan, biz dasturiy ta'minot madaniyatida yashaymiz. Mana shuni e'tiborga olgan holda, hayotning barcha jabhalarida qo'llaniladigan dasturiy ta'minot vasitalarini o'rganish, eng kichik talab mana shu dasturlar imkoniyati haqidagi bilim va ko'nikmalarni shakllantirish shu sohani rivojlantirishga hissa qo'shayotgan olimlarning o'z oldiga qo'ygan eng oliy maqsadidir" [3.], deb ta'kidlab kelishmoqda. Shunday ekan biz multimedia mahsulotlarini yaratish imkoniyatlarini o'rganamiz. Informatika ta'limini beruvchi oliy o'quv yurtlarida "Amaliy dasturlar paketi" fanida dasturiy ta'minotni quyidagi turlari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantiradilar (2-rasm).

Quyida ma'lumotning turli shakllari uchun nisbatan mashhur dasturiy mahsulotlar keltiriladi.

Talabalarda axborot-kommunikativ kompetentlikni rivojlanti-rishning pedagogik texnologiyaga asoslangan holda san'at va madaniyat oliy ta'lim muassasasi talabalarida axborot-kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish bo'yicha individual ta'lim traektoriyasini ko'zda tutuvchi. amaliy dasturlar paketlari kursi haqida sayt ishlab chiqilgan

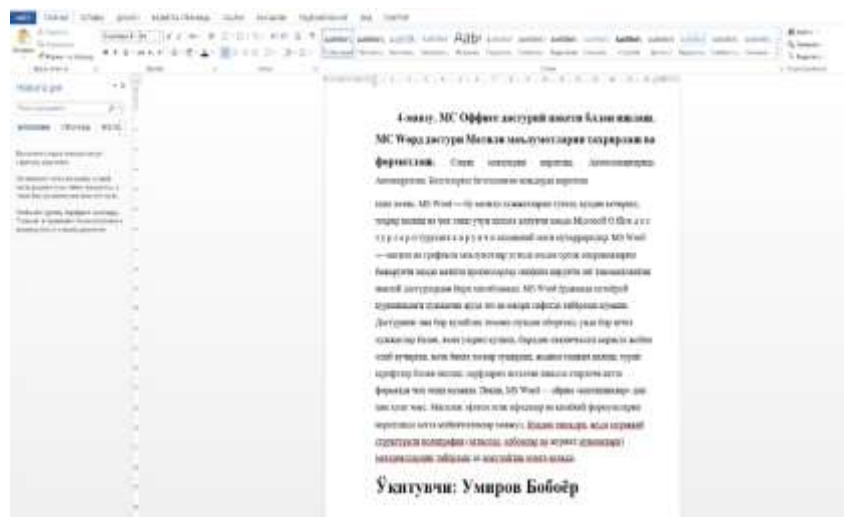

1-rasm. “Amaliy dasturlar paketi” elektron darsligi elektron kitoblar sahifasi

Tadqiqotga doir pedagogik-psixologik va tashkiliy-uslubiy shart-sharoitlarni umumlashtirish asosida mazkur jarayonni oʻzida yaxlit aks ettiruvchi model ishlab chiqildi .

2 -rasm. “Amaliy dasturlar paketi” elektron darsligi bo‘limlar sahifasi
 “Amaliy dasturlar paketi” elektron darsligi bo‘limlar sahifasida foydalanuvchi o‘ziga kerakli bo‘limga kirib o‘ziga kerakli ma’lumotlarni olishi mumkin.

2-rasm Word matn muharririning imkoniyatlari

MS Word dasturi imkoniyatlardan foydalangan holda istalgan sohaga tegishli sodda va murakkab strukturali hujjatlarni yaratish, ularni formatlash, jadvallar qo'yish, ularni qayta ishlash va saqlash. Retsenziyalash vositalarini o'rganish. Hujjatlarga turli ko'rinishdagi giperhavolalar (ssilki) o'rnatish. Matnlarni orfografik xatolarga tekshirish. Mundarijalar tashkil etish. Iqtiboslar yozish qoidalari kabi bilimlari mustahkamlanadi. Ushbu matn muxarririning imkoniyatlarini quyida keltirilgan ba'zi amallardan xam bilish mumkin:

- Matnning orfografiyasi va grammatikasini tekshirish.
- Jadvallar bilan ishlash, ularning chegaralari va ichki rangini tanlash.
- Rasm chizish.
- Elektron xujjatlarni yaratish, Saqlash, taxrir qilish va x.k.
- Elektron pochta kutisidan olingan xabarlarni tahrirlash va boshqa

imkoniyatlar kiradi.

Xulosa. Hozirgi kunda informatika mutaxassisleri tayyorlovchi oliy o'quv yurtlari talabalarining asosiy kasbiy faoliyat olib boradigan maskanlaridan deyarli barchasida, jumladan, ta'lim muassasalarida axborot texnologiyalaridan keng foydalanilish quyidagi imkoniyatlarni taqdim etishi aniqlashtirildi: maktablarda yangi texnologiyalarning shakllanishi, tarixiy rivojlanish sharoitida insoniyatning o'zgarishi, turli davrlarning ijtimoiy-estetik xususiyatlari rivojlanishi bilan, texnologiyaning ajoyib estetikasi paydo bo'lishi va fan-texnik ixtirolarning tobora ko'payib borishi, taraqqiyot shakllarini yaratishga hissa qo'shadi; zamonaviy dunyo axborot texnologiyalari an'anaviy grafika va rasm chizish texnikasining hissiy tomonini yanada batafsil professional xususiyatlarga ega bo'lgan fanlar rivojining yangi qirralarini shakllantirishga imkon berdi; maxsus dasturlar yordamida tayyorlangan multimedia vositalari jozibadorligi, keng ko'lamlilik, maxsus effektlarning ko'pligi; ularni raqamli formatda aniq takrorlash va uzatishda aks etadi; tayyor fayllardan mahsulot yaratish bezatish elementlarini tez tayyorlashingizga imkon beradi: eng muhimi chiroyli fon, dekorativ pardalar, to'qimalarga taqlid qilish to'liq me'moriy nazoratni talab qilmaydi; eskizlarni tezda o'zgartirish, ularni grafik dasturlarda ishlab chiqish, raqamli mediada to'liq matnli fayllarini ixcham saqlash va yozib olish, kompyuterda 3D-modellashtirish, multimedia dasturlaridan foydalangan holda musiqalar yaratish, global internetda

professional ma'lumotlarni to'plash, uzatish va boshqa juda ko'p turli xil vazifalarni bajarishdan iborat; informatika o'qituvchisiga o'ziga xos rejissyor vazifasi qo'yilayotgan dars uchun jarayonni dasturlar yordamida, gibrid holda har tomonlama mukammal va kerakli ko'rinishga keltirishdan iborat; yangi texnologiyalar ushbu turdagi faoliyatni amalga oshirishning yangi tamoyillarini shakllantirishga yordam beradi. Ular ma'lumot to'plash, saqlash, qayta ishlash, chiqarish va tarqatishni ta'minlaydigan texnologik zanjirga birlashtirilgan usullar, ishlab chiqarish va dasturiy va texnologik vositalarni kombinatsiyalashda yaqindan yordam beradi; zamonaviy dunyoda dasturiy mahsulotlarning o'zaro ta'siri tendensiyalari, ularning ma'naviy va madaniy maydonlarining kesishishida namoyon bo'ladi; yangi virtual texnologiyalar talaba va iste'molchini fan-texnologiyalar rivojlanishi va modifikatsiyasiga ta'sir ko'rsatadigan hammuallifga aylanishiga imkon beradi; interfaollik prinsipi o'qituvchi va talabani birgalikda yaratish shakli sifatida dars jarayoni borishini o'zgartiradi, kreativ mahsulot yaratishning xilma-xilligiga hissa qo'shadi; hayotning barcha jabhalariga sintez qilingan yangi texnologiyalar, talaba ijodiy faoliyati shakli sifatida texnologiyani estetiklikka e'tibor qaratishga yordam beradi; ta'lim jarayonida yangi texnologiyalardan foydalanish talabalarni zamonaviy davr talablariga tayyorlashga yordam beradi, o'quv jarayonini faollashtiradi; yangi texnologiyalar informatika va hayotni birlashtirish va globallashtirishga, shu jumladan mahsulotlarni Internetda onlayn translyatsiya qilish imkonini beradi. Badiiy jarayon dinamikasining tubdan ta'sir qiluvchi yangi texnologiyalar informatika amaliyotining zamonaviy turlari va shakllarining xilma-xilligi manbai hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Gavrilova M.V. O'rta kasb-hunar ta'limi ta'lim muassasalari bitiruvchilarini birinchi ish joyidagi kasbiy faoliyat sharoitlariga moslashtirish muammosi / M.V. Gavrilova, L.V. Filippova // O'rta kasb-hunar ta'limining holati, rivojlanish yo'nalishlari va istiqbollari: Sat. Xalqaro materiallar ilmiy-amaliy yozishmalar. konf. (2017 yil 24 mart). Cheboksari: CHKI RUK, 2017. - S. 121-126.
2. Egorova G.N. Interfaol ta'lim texnologiyalari kognitiv faollikni oshirish vositasi sifatida // O'rta kasb-hunar ta'limining holati, rivojlanish yo'nalishlari va istiqbollari: Sat. Xalqaro materiallar ilmiy-amaliy yozishmalar. konf. (2017 yil 24 mart). Cheboksari: CHKI RUK, 2017. - S. 75-80.
3. Portnov M.S. O'rta maxsus ta'lim muassasalarida informatika o'qitish muammolari // O'rta kasb-hunar ta'limining holati, rivojlanish yo'nalishlari va istiqbollari: Sat. Xalqaro materiallar sirdan ilmiy-amaliy. konf. (2016 yil 25 mart). Cheboksari: CHKI RUK, 2016. S. 129-135.
4. Umirov B.B. Application Package and its reas of use ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. obrazovaniye i innovatsionnie issledovaniya education and innovative research № 6, 2021y .228-232 b ISSN 2181-1717 (e) issn 2181-1709 (p) doi:<https://doi.org/10.53885/edinres.2021.22.88.097>
5. Umirov B.B. Amaliy dasturlar paketi kursini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari orqali o'qitish. O'zMU xabarleri, 2021, [1/5/2] B 23-25 UDK: 37.013.46 ISSN 2181-7324